

УДК 332.143:330.341.1(477)

Кльоба Руслан,
PhD аспірант Лабораторії проектів та ініціатив
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна
kloba.ruslan@vnu.edu.ua

АНАЛІЗ ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНІВ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Сучасний світ переживає глибокі трансформації, які вимагають інноваційних підходів до розвитку. У цьому контексті смарт-спеціалізація визначається як ключовий інструмент для досягнення конкурентоспроможності регіонів і країн у глобальному економічному середовищі. Україна, як країна з великим потенціалом та різноманітними регіонами, стоїть перед важливим завданням визначити свої пріоритети смарт-спеціалізації, щоб забезпечити сталий розвиток та підвищення життєвого рівня свого населення. Ця стаття присвячена аналізу потенціалу регіонів України для визначення пріоритетів смарт-спеціалізації та важливості цього питання для майбутнього країни. Ми дослідимо основні принципи смарт-спеціалізації, методи та підходи до визначення потенціалу регіонів, а також надамо приклади успішної імплементації цього підходу в Україні. Досягнення смарт-спеціалізації вимагає співпраці між урядом, громадським сектором, бізнесом та науковими установами. Цей процес не лише забезпечує ефективне використання ресурсів, але і створює нові можливості для регіонального розвитку та залучення інвестицій. У цій статті ми розглянемо імплементацію смарт-спеціалізації як стратегічного інструменту для розвитку України, визначимо перспективи та виклики, які стоять перед країною, та запропонуємо шляхи досягнення сталого росту та процвітання для всіх її регіонів.

Смарт-спеціалізація – це стратегічний підхід до розвитку, що передбачає концентрацію ресурсів та зусиль на обмежену кількість галузей або технологій, в яких країна або регіон виявляє великий потенціал для інновацій та конкурентоспроможності. Цей підхід передбачає ретельний аналіз і визначення сильних сторін кожного регіону або країни з метою спрямування ресурсів та зусиль на розвиток саме цих галузей.

Смарт-спеціалізація базується на кількох ключових принципах:

- Концентрація: Цей підхід передбачає обмеження обсягів інвестицій та ресурсів на певні галузі або сфери, де регіон або країна може вирізнитися на світовому ринку. Концентрація дозволяє ефективніше використовувати обмежені ресурси та створювати конкурентні переваги.

- Співпраця: Смарт-спеціалізація вимагає тісної співпраці між різними стейкхолдерами, включаючи уряд, громадський сектор, бізнес та наукові установи. Спільний аналіз, планування та виконання проектів стають основою успішної реалізації смарт-спеціалізації.

- Інновації: Смарт-спеціалізація сприяє розвитку інноваційних рішень у вибраних галузях. Це допомагає регіонам і країнам підвищити свою технологічну конкурентоспроможність та створити нові можливості для зростання.

Україна, зі своєю різноманітністю регіонів та галузей, стоїть перед важливим завданням визначення свого потенціалу для смарт-спеціалізації. Важливість цього завдання не може бути переоцінена, оскільки воно має прямий вплив на конкурентоспроможність країни та регіональний розвиток.

Смарт-спеціалізація дозволить Україні:

- ефективніше використовувати обмежені ресурси та фокусуватися на галузях, де є найбільший потенціал для росту;

- створювати нові можливості для розвитку бізнесу, залучення інвестицій і створення робочих місць;

- підвищувати технологічну конкурентоспроможність на світовому ринку.

Смарт-спеціалізація є ключовим елементом для досягнення сталого економічного росту та підвищення життєвого рівня громадян України.

Визначення потенціалу регіонів є першим та важливим кроком у реалізації смарт-спеціалізації. Регіональний аналіз допомагає ідентифікувати сильні сторони та переваги кожного регіону, що може стати основою для вибору пріоритетних напрямків розвитку.

Для визначення потенціалу регіонів важливо враховувати різні аспекти, такі як економічні, технологічні, соціокультурні та природні фактори. Оцінка потенціалу може включати аналіз наявних ресурсів, виробничих можливостей, кадрового потенціалу та інші параметри, які визначають спроможність регіону до розвитку конкретних галузей чи технологій.

Існує кілька методів та інструментів, які можуть бути використані для аналізу регіонального потенціалу:

- SWOT-аналіз: Становлення сильних та слабких сторін регіону, а також визначення можливостей та загроз. Цей метод допомагає виявити фактори, які впливають на конкурентоспроможність регіону.

- Кластерний аналіз: Групування компаній і установ за схожістю та спільними інтересами для створення ефективних кластерів. Кластери можуть стати основою для розвитку смарт-спеціалізації.

- Аналіз інноваційного потенціалу: Визначення можливостей для розвитку інноваційних галузей та технологій у регіоні, включаючи наукові дослідження та розробки.

Україна має свої особливості та виклики, які необхідно враховувати при аналізі регіонального потенціалу. Культурні, економічні та політичні особливості кожного регіону потребують індивідуального підходу до аналізу.

Важливо підкреслити необхідність залучення місцевих стейкхолдерів та розробку регіональних стратегій для смарт-спеціалізації. В результаті аналізу регіонального потенціалу, Україна зможе ідентифікувати галузі та технології, які є найбільш привабливими для розвитку, та визначити свої пріоритети для смарт-спеціалізації.

Успішна реалізація смарт-спеціалізації в Україні є важливим фактором для сталого розвитку країни. Це приклади регіональних ініціатив, які вже успішно впровадили смарт-спеціалізацію та визначили пріоритетні галузі для розвитку:

Львівська область: Інформаційні технології та ІТ-аутсорсинг – Львівська область визначила сферу інформаційних технологій та ІТ-аутсорсингу як одну з ключових для розвитку. Місто Львів стало інформаційним центром з великою кількістю ІТ-компаній та стартапів. Ця ініціатива дозволила привернути інвестиції, створити тисячі робочих місць і підвищити конкурентоспроможність регіону на світовому ринку ІТ-послуг.

Дніпропетровська область: Авіаційна та автомобільна промисловість – Дніпропетровська область вирішила зосередити увагу на розвитку авіаційної та автомобільної промисловості. Завдяки інвестиціям та співпраці з міжнародними компаніями, регіон став виробником авіаційних компонентів та автомобілів. Ця ініціатива призвела до створення нових робочих місць і збільшила обсяги експорту.

Одеська область: Агропромисловість та логістика – Одеська область обрала агропромисловість та логістику як пріоритетні галузі для смарт-спеціалізації. Регіон має великі земельні ресурси та багатий досвід в аграрному секторі. Розвиток інфраструктури та логістичних послуг дозволив підвищити якість та кількість експорту сільськогосподарської продукції.

Приклади цих регіональних ініціатив свідчать про те, що смарт-спеціалізація може бути успішною в Україні, якщо правильно визначити пріоритети та залучити всіх стейкхолдерів. Важливо обмінюватися досвідом між регіонами та враховувати навчання на помилках, щоб досягти оптимальних результатів у сфері смарт-спеціалізації.

Впровадження смарт-спеціалізації в Україні стикається із рядом викликів, але також відкриває широкі перспективи для розвитку регіонів та всієї країни, а саме:

- Недостатнє об'єднання стейкхолдерів: Визначення смарт-спеціалізації вимагає тісної співпраці між урядом, громадським сектором, бізнесом та науковими установами. Недостатня координація може призвести до розбіжностей в пріоритетах.

- Фінансування: Один із ключових викликів - забезпечення фінансування для реалізації проектів смарт-спеціалізації. Україна повинна залучати інвестиції та розвивати механізми фінансування для регіональних ініціатив.

Державна політика грає важливу роль у розвитку смарт-спеціалізації. Уряд України повинен розробляти стимулюючі заходи, спрямовані на підтримку регіональних ініціатив та інновацій, таких як:

- Підтримка наукових досліджень: Уряд може надавати фінансову підтримку для наукових досліджень та розробок в обраних галузях смарт-спеціалізації.

- Сприяння інвестиціям: Залучення інвестицій у регіональні проекти та підприємства, які розвивають смарт-спеціалізацію, є важливим завданням держави.

Смарт-спеціалізація представляє собою ключовий інструмент для досягнення конкурентоспроможності та сталого розвитку регіонів України. В цій статті ми розглянули принципи, методи та приклади визначення та розвитку смарт-спеціалізації в українському контексті. Важливість адаптації методів до конкретних особливостей кожного регіону була відзначена. Зацікавленість всіх стейкхолдерів, від уряду до бізнесу та наукових установ, є критично важливою для успішної реалізації смарт-спеціалізації. Ми також розглянули приклади успішної імплементації смарт-спеціалізації в різних регіонах України, які свідчать про потенціал країни для розвитку конкурентних галузей та технологій. Попри виклики, які виникають при визначенні та розвитку смарт-спеціалізації, Україна має широкі перспективи для сталого росту та підвищення якості життя свого населення. Державна політика та співпраця між всіма зацікавленими сторонами грають важливу роль у досягненні цих цілей. Зрештою, важливо пам'ятати,

що смарт-спеціалізація – це стратегічний інструмент, який спрямований на створення стійких економічних переваг та забезпечення благополуччя громадян. Надалі, Україна може рухатися вперед у реалізації цієї стратегії для досягнення успіху та процвітання всіх своїх регіонів.

Список використаних джерел:

1. Платформа смарт-спеціалізації. Електронний ресурс. URL: <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/what-we-do>
2. Український інститут міжнародної політики. Електронний ресурс. URL: <http://www.uiip.org.ua/uk/>
3. Індустрія 4.0. Електронний ресурс. URL: <https://www.industry4ukraine.net/publications/smart-speczializacziya-v-ukrayini-yakoyu-maye-butyu-czilova-model/>
4. Pavlikha N., Tsymbaliuk I., Voichuk M., Kolomechiuk V. City marketing as the integrated development Instrument: sustainable development and smart growth “Business Education in the 21st Century”, Book of abstracts of the second International Scientific Conference on Business and Economics (ISCBE’18), May 25, 2018, Tetovo, Republic of Macedonia, 2018 p. С. 32.
5. Павліха Н. В., Войчук М. В. Організаційно-економічні засади управління сталим розвитком міста: Монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 236 с.
6. Pavlikha N., Voichuk M., Kolomechiuk V. Leipzig Charta: Sustainable city development for smart future perspective in European Union. The economy of Bulgaria and the European Union in the global world: Management, marketing and entrepreneurship, corporate control and business development in Bulgaria and in the EU. Collective Monographs of Scientific Articles. Sofia: UNSS, 2018. P. 117–126.
7. Pavlikha N., Tsymbaliuk I., Luhova M. Strategic benchmarks of regions of Ukraine convergence based on the investment activity intensification. Development of the innovative environmental and economic system in Ukraine: collective monograph / ined. V. Khudolei, T. Ponomarenko. OKTAN PRINT s.r.o. 2019. Czech Republic. P. 22-45.
8. Pavlikha N., Khomiuk N., Demianchuk O., Shelenko D., Sai L., Korneliuk O., Naumenko N., Skorohod I., Tsymbaliuk I., Voichuk M. Economic Assessment of Inclusive Development of Territorial Communities Within Rural Areas: A Case Study Of Ukraine. *Ad Alta: Journal Of Interdisciplinary Research*,

2021. VOL. 12, ISSUE 1, SPECIAL ISSUE XXV. Pp. 97–104. URL: <https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120125/PDF/120125.pdf>

9. Pavlikha N., Khomiuk N., Demianchuk O., Shelenko D., Sai L., Korneliuk O., Naumenko N., Skorohod I., Tsymbaliuk I., Voichuk M. Economic assessment of inclusive development of territorial communities within rural areas: a case study of Ukraine. *Ad alta: journal of interdisciplinary research*. 2022. Volume 12, Issue 1, Special XXV. P. 97-104.

10. Хомюк Н. Л., Павліха Н.В. Напрями диверсифікації сільськогосподарського виробництва в Україні на засадах сталого розвитку. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Ґжицького. Серія: Економічні науки*. 2020. Вип. 22. № 95. С. 45–51.